

С Т А Н О В И Ц Е

от доц. д-р Цветан Кулевски

за публична защита на дисертационен труд на тема:

ВИЗУАЛНО-РЕТОРИЧЕСКИ АСПЕКТИ НА КАРИКАТУРАТА В ИТАЛИЯ ПРЕЗ XIX ВЕК

за присъждане на образователната и научна степен „доктор“ по научна специалност 2.3 Ф илософия (Реторика) в професионално направление „Реторика и сатира“, съгласно Заповед № РД 38 – 365 / 11.07.2019 г.

на Адриана Иванчева

Научен ръководител: доц. д-р Герасим Петрински

Избраната тема е не само актуална, но и интересна. Тя е резултат от дългогодишните занимания на авторката в областта на визуалната реторика и инструментариума на карикатурата. Подбран е сполучливо периодът на разцвета на модерната графична карикатура. Направен е и сравнителен анализ с карикатурната практика през този период в още две други държави: Великобритания и Франция.

Много правилно е подбран обектът на изследването: карикатурата и нейната визуална реторика, имайки предвид графичната карикатура и нейната визуална репрезентативност. Точно е открит и предметът на изследването: реторика на карикатурата. Докторантката си поставя амбициозната цел да проследи и анализира реторическата и визуална аргументация на карикатурния жанр по отношение на въздействието му върху аудиторията.

Проследени са целите и функционалността на карикатурата. Специален акцент е поставен върху жанровете и методите за въздействие посредством пропагандният апарат на карикатурата, както и визуалната ѝ комуникация с аудиторията. С прецизност и вещина е представена стилистиката и наратива в карикатурите, според вижданията на В. Изер и

М. Бахтин. За целта детайлно е представена историята на карикатурата, започвайки с нейното зараждане в Европа.

В своята методология авторката се е опряла на сравнителния и контент-анализ, анализ на аудиторията, медиен анализ, изследване на определени графични изображения, както и визуално-реторически анализ на тропите и фигурите при изображенията и графиките. Анализирани са подробно и техническата част при визуалното изображение. Докторантката е описала начинът, по който диалогът се развива и приписва на карикатурните персонажи и образи.

В протежението на цялостното си научно изследване докторантката търси отговори на въпросите: какво представлява визуалната реторика на карикатурата; съумява ли тя да убеждава и може ли карикатурата да борави с истината и да представя визуални аргументи в използвания визуално-наративен дискурс. Авторката полага старание да обоснове причините за възникването на модерната карикатура, както и конституирането ѝ като отделен жанр. Тя е проявила дори личностно пристрастие при представянето на величието и сарказма на неаполетанската карикатура, спечелила своята популярност в цяла Европа със своя хаплив, бунтарски, безмилостно жесток и откровено дързък стил.

Според докторантката XIX век правилно се идентифицира с дефиницията „век на карикатурата. По това време карикатурното изкуство се развива с най-бързи темпове и достига до своя апотеоз. В цяла Европа през този век възникват музеи и фестивали, посветени на карикатурата и хумора. Издават се множество специализирани списания и вестници.

Карикатурната практика през този период постепенно изпълва със съдържание трите си важни характеристики: преувеличение; прилика; и комико-сатирично намерение. Тези три характеристики трябва да въздействат в симбиоза във всеки карикатурен елемент. Още преди появата на киното и телевизията, настъпват осезаеми и дълбоки трансформации в техниките за визуално възпроизвеждане на действителността именно чрез карикатурната графика и образност. Според докторантката това бележи началото на първата автентична графична революция, която по-късно се превръща в гръбнак на велика медийна

трансформация. Авторката прави малко лирично отклонение, описвайки възникването на понятия като „визуална келтура“(Майкъл Баксанда) и „общество на спектакъла“(Гай Деборт), както и „иконогравски анализ“(Аби Варбург, Ервин Панофски, Ернст Гомбрих).

Визуалната реторика през XIX век, според докторантката, започва благодарение на техническите възможности за възпроизвеждане като офорта, литографията, дагеротипа и фотографията. В Италия „*il Risorgimento*“ конструира едно привелигирано ателие за експериментиране в областта на сатирата и карикатурата, което се възползва от тогавашните събития в страната. Така процесът на визуализация става ефективен при определянето на една хомогенна култура на изображенията, всепроникваща с утвърждаването на технологичните открития и визуализиращи изобретения.

Изключително съм удовлетворен от подхода на докторантката при дефиниране на термина „карикуатура“, нейната същност, тълкуване и постановка. Според нея, карикатурата най-често изобразява определен „портрет“, в който без да се премахва приликата с основния субект, са „преувеличени“(„*caricare*“- *натоварени*) някои части, или елементи от портрета, с комичен, осмиващ ефект. Характерно за Ренесанса е било да се подчертае „смехът“ като превъзходство над тъпотата, глупостта и безличието. Графичната карикатура според докторантката е опростена или преувеличена рисунка. Тя съдържа двусмисленост и синтезираност. Присъства и елементът на имитация и критика.

Човекът от това време е централна тема на изкуството и реториката, както и латмотив на карикатурата. Целта е да се „улови“ спецификата на неговите действия и бездействия, постъпки и простъпки; пороци, навици, поведение. Именно така се заражда според авторката карикатурното изкуство. Карикатурата „наблюдава“ индивида в ситуациите, създавани от самия него в реалността. Авторката добре е разграничила „смешното“ от „комичното“. Карикатурата е „истина“, посредством „дефектите“. Карикатурата е „натоварено изображение“(*caricare*), което акцентира върху характерните и „влошаващи“ се черти на дадено лице, като го представя нелепо и гротескно.

Основна цел и функция на карикатурата е да представи по абсурден и остър начин даден субект, обект, събитие или ситуация. Тя има за цел да осмее недъзите, пороците и недостатъците в поведението и външния вид на изобразяваните личности. Карикатурата е нетипична имитация, която се оказва неволно комична с помпозната си нагласа и отношение към човека.

Раждането на карикатурата се случва в Болоня, където двамата братя Агостино и Анибале Карачи, създават през XVI век някои „остроумни“ портрети, определени като „натоварени“ (*carichi*), заради открояващите се „особености“ на лицата, от където произлиза и новия термин „карикура“. Точният италиански термин за „натоварени образи“ е „*ritratti carichi*“. Така възниква и карикатурния жанр, още в периода на италианското Възраждане („*Risorgimento*“).

Съвременната италианска карикатуристика датира от 1848 г., с появата на първото италианско сатирично издание „*Arlecchino*“, както и с първия сатиричен вестник „*L'Asino*“ през 1892 г. в Рим. По-късно неаполетанската карикатура става вече саркастична, безкомпромисно жестока и гневна. Това е периода на дейност на карикатуристите Мелкиоре Делфиго, Енрико Колона и Карло Пелегрини.

Останалата част от дисертацията авторката е посветила на изключително подробен и методически обоснован анализ на карикатурния жанр през разглеждания период. Изводите и анализите, които тя прави са достатъчни за представянето на логични аргументи в подкрепа на основната цел и задачи, които тя си поставя в началото на научното изследване. Авторката е направила и успешен опит да концептуализира приносните моменти на своя труд. Нейната работа е представена чрез достатъчен брой научни публикации.

ОБЩ ИЗВОД: Представения дисертационен труд представлява едно цялостно и задълбочено изследване на визуално-реторическите аспекти на карикатурата в Италия през XIX век. Това ми дава основание да дам положително становище относно качеството на научния труд. По време на публичната защита **ще гласувам за присъждане** на образователната и научна степен „доктор“ на Адриана Иванчева с „**ДА**“.

30.08.2019 г.

Становище на: **доц. д-р Цветан Кулевски**